

Bevaringsværdige bygninger på landet

Eltang

Landsbyen strækker sig langs Eltangvej, på det sted hvor den krydser et dalstrøg, der i øvrigt opfattes som en fortsættelse af den store Elbodal. I hver ende af landsbyen ligger et par store gårdanlæg. Ankomsten til byen markeres af gården ved Eltangvej 25, der har et flot, klassicistisk stuehus på 14 fag med gesimsbånd og valmtag. Og gårdene Eltanggård og Østerholm i byens nordlige ende danner dens afslutning. Det særprægede stuehus til Østerholm har helvalmet tag og en meget høj tagrejsning. Den flotte Eltanggårds hovedbygning udgør et trefløjet anlæg. I 1877 blev midterfløjen, der sandsynligvis er fra 1787, ombygget, og fik i den forbindelse ved hver ende tilbygget gennemgående toetages fløje med kamtakkede gavle.

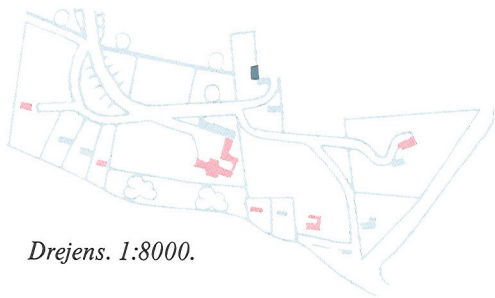
Den øvrige bebyggelse i landsbyen består overvejende af stationsbyvillaer fra begyndelsen af århundredet, som fremstår forholdsvis originale, samt enkelte stuehuse og småhuse. Eltang kirke ligger et par kilometer nordvest for byen omgivet af en lille enklave af hvidkalkede huse med røde valmtage.

Eltang. 1:8000.

Nørre Bjert. 1:8000.

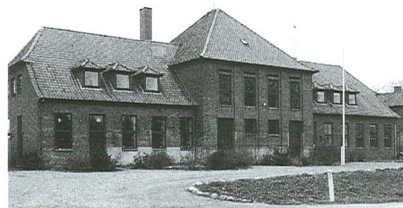
Drejens. 1:8000.

Drejens

Yderst på Drejens Odde ligger en lille bebyggelsesenklaue bestående af villaer, der ligger helt nede på det flade forland for foden af skrænten. På et plateau over skrænten ligger et større hvidmalet skolekompleks samt forskellige ældre og nyere huse og gårde.

"Koldingfjord" mellem Strandhuse og Drejens, der stod færdigt i 1911 som landets første julemærkesanatorium. Bygningerne bruges nu til hotel.

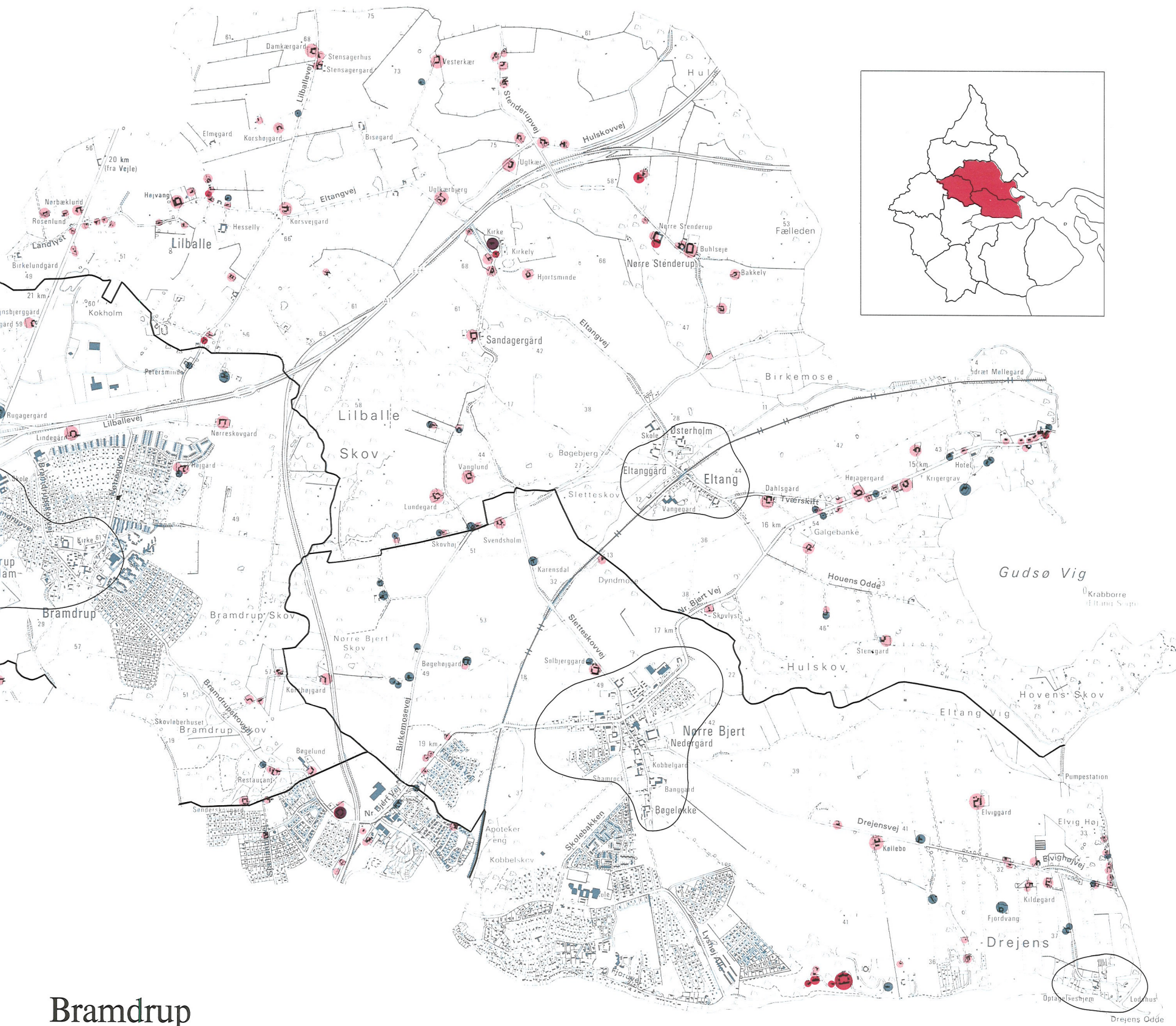

Det tidligere mejeri, Nr. Bjertvej 99 A.

Nr. Bjert

Bebyggelsen i Nr. Bjert ligger langs to veje, Nr. Bjertvej og Rytterskolevej/Sletteskovvej, der krydser hinanden midt i byen ved kirken. Bebyggelsen langs Nr. Bjertvej er præget af en tankstation og et par auto- og maskinværksteder, men omfatter også en tidligere skole, nu børnehave, et mejeri, som nu er indrettet med boliger, samt en blandet række af småhuse og villaer.

Sletteskovvej og Rytterskolevej deler sig fra Nr. Bjertvej i to, og løber henholdsvis mod nord og syd. Her ligger en række gårde langs vejene, og især Rytterskolevej bidrager med sit smalle forløb til opfattelsen af et sammenhængende landsbymiljø. Landsbyens store gårdanlæg er forholdsvis velbevarede. Stuehusene er repræsentative, ikke mindst de to flotte bindingsværkstuehuse til Rytterskolevej 25 og 28. Gården Sletteskovvej 6 er smukt beliggende med en rødkalket længe med en række stynede træer tæt ud til vejen.

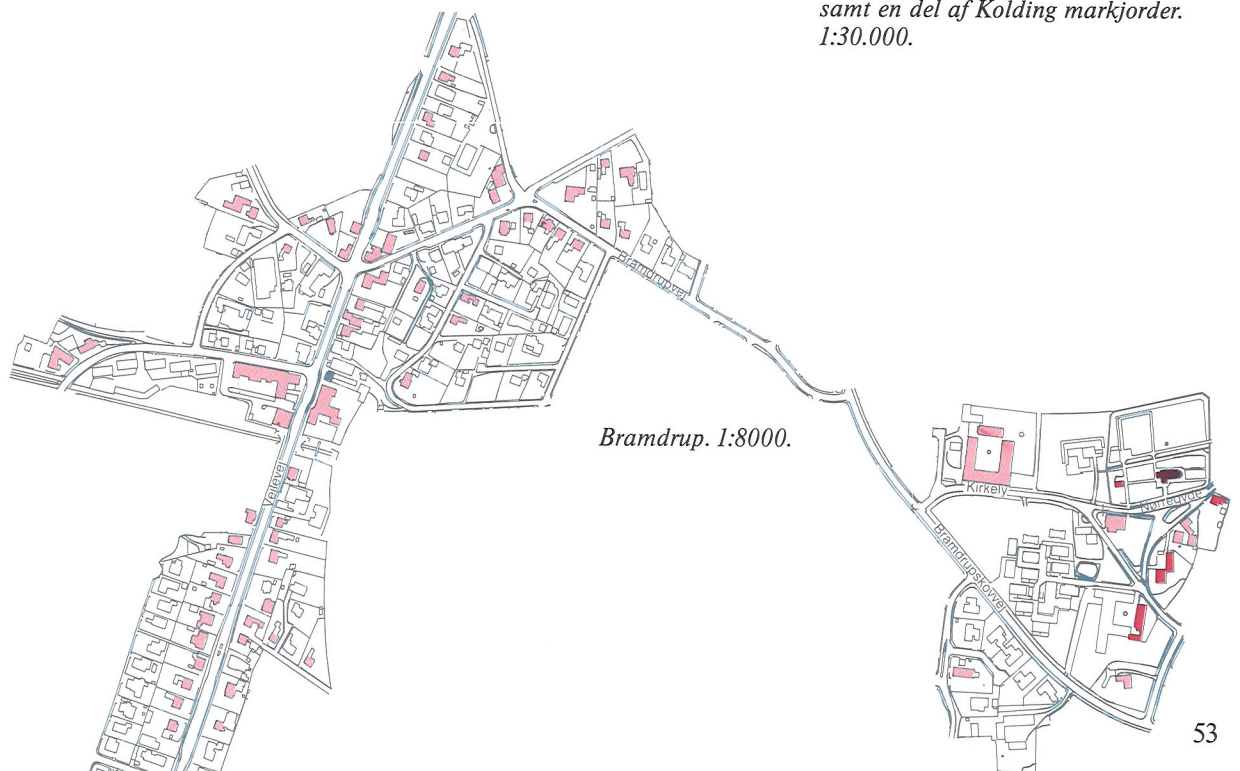

Bramdrup

Den gamle landsby lå omkring kirken. Før udskiftningen udgjorde Nørregyde, Kirkely og en parallelvej hertil, der ikke længere eksisterer, de vigtigste veje i landsbyen. En lille enklave ligger i dag tilbage midt i forstadsbebyggelsen til Kolding. Tilbage er kun få gamle huse og to store gårde, Bramdrupgård og Kringsgård, hvis jord er udstykket til parcelhusgrunde. Området omkring kirken ligger som store åbne flader, og her lå den gamle landsby. Nu henligger området som en del af kirkegården, en græsplæne og en parkeringsplads, og det har et noget forblæst indtryk. Et fint træk i landsbyen er trærækken langs den røde staldlænge til Bramdrupgård, Kirkely 9, foran hvilket der er et lavt stengærde.

En anden generation af bebyggelsen er fra kort efter århundredskiftet, og knytter sig til stationen på den nu nedlagte Egtvedbane. Stationsbytidens bebyggelse ligger ud til Vejlevej.

Bramdrup, Eltang og Nr. Bjert Sogne samt en del af Kolding markjorder.
1:30.000.

Bramdrup. 1:8000.

Sdr. Vilstrup

Landsbyen er en slynget vejby med bebyggelsen koncentreret omkring Sdr. Vilstrupvej. Landsbyen blev udskiftet i 1772-74, men har stadig en del store gårde.

I dag domineres landsbybilledet af disse store gårde. Sdr. Vilstrupgård har et stuehus med stort og udsmykket tagudhæng. Stuehusene til gårdene Sdr. Vilstrupvej 84 og 101 har ens facade-motiv med pilastre, trekantfronton og valmtag. Ladegård på Sdr. Vilstrup Skovvej 1 fremstår med gesimsbånd, vinduesindfatning og hjørneliséner, og facaden er hvidkalket til havesiden og har blank mur i røde sten til gårdsiden.

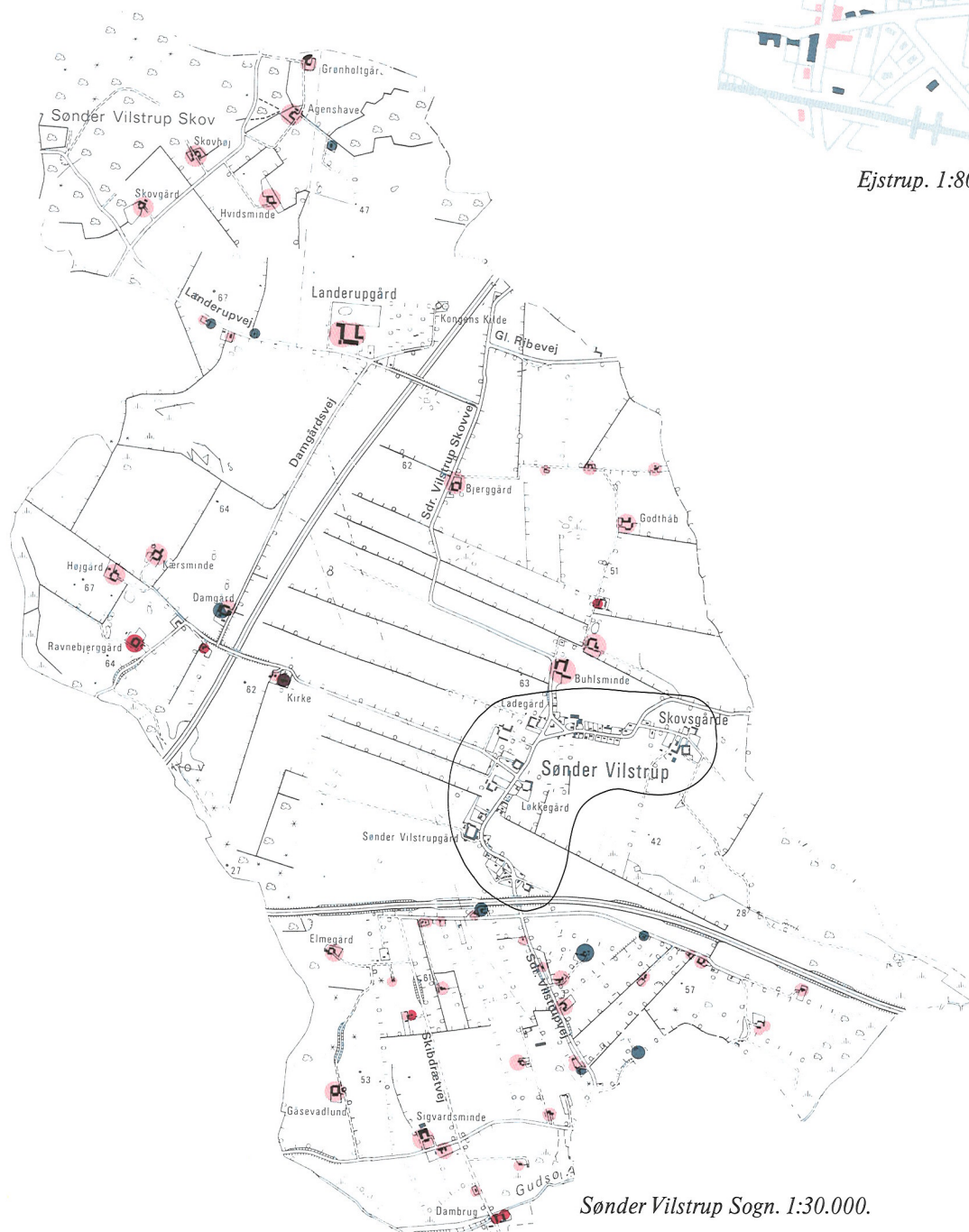
I landsbyen ses flere fine Bedre Byggeskik-huse. Den gamle skole, Sdr. Vilstrupvej 102, dominerer bybilledet med sit afvalmede tag og flotte facade med originale småsprossede vinduer og fyldingsdøre.

Sønder Vilstrup 1:8000.

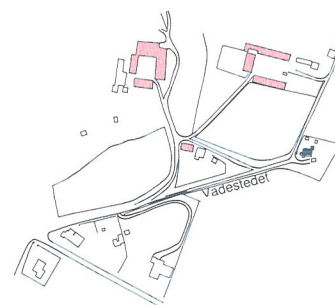
Ejstrup. 1:8000.

Sønder Vilstrup Sogn. 1:30.000.

Ejstrup

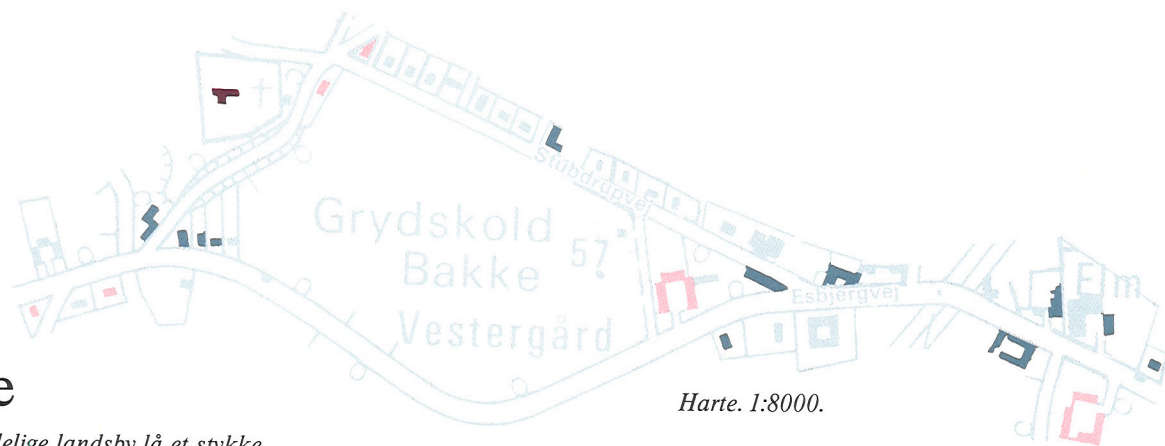
Ejstrup ligger i kommunens vestligste hjørne, umiddelbart nord for Kolding Ådal. Jernbanen blev ført til Lunderskov gennem landsbyen, og Ejstrup var også tidligere station på forbindelsen. Der findes kun nogle få gårde tilbage i landsbyen. Det drejer sig om Knudsminde, Ålykkegård samt stuehuset på Nedervej 14 og lidt uden for byen Engvanggård. De fire flotte 12-14 fags stuehuse fremstår alle temmelig intakte med afvalmet tag, hvorimod udlængerne har undergået store forandringer og fornyelse. Vest for gårdene ligger en del af landsbyen, der er opstået samtidig med stationen. Bebyggelsen består her af småhuse, et tidligere hotel, en brugs og et bageri.

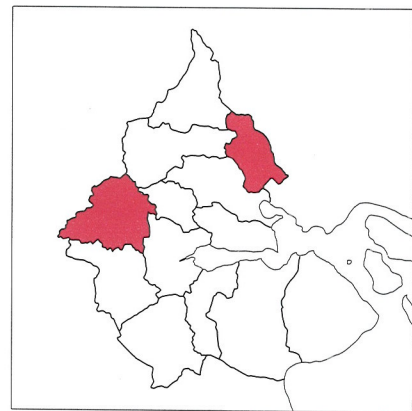
Rådvad. 1:8000.

Rådvad

Rådvad består af et par gårde og nogle enkelte småhuse. Stuehusene til Rådvadgård og Vadestedet 9 er begge velproportionerede bygninger. Den ganske lille landsby er grupperet omkring en blind vejafsnøring, Vadestedet. Den udgjorde tidligere en del af vejforbindelsen til Egtved, som nu er ført uden om bebyggelsen. Til gengæld ligger motorvejen ganske tæt på den lille bebyggelse.

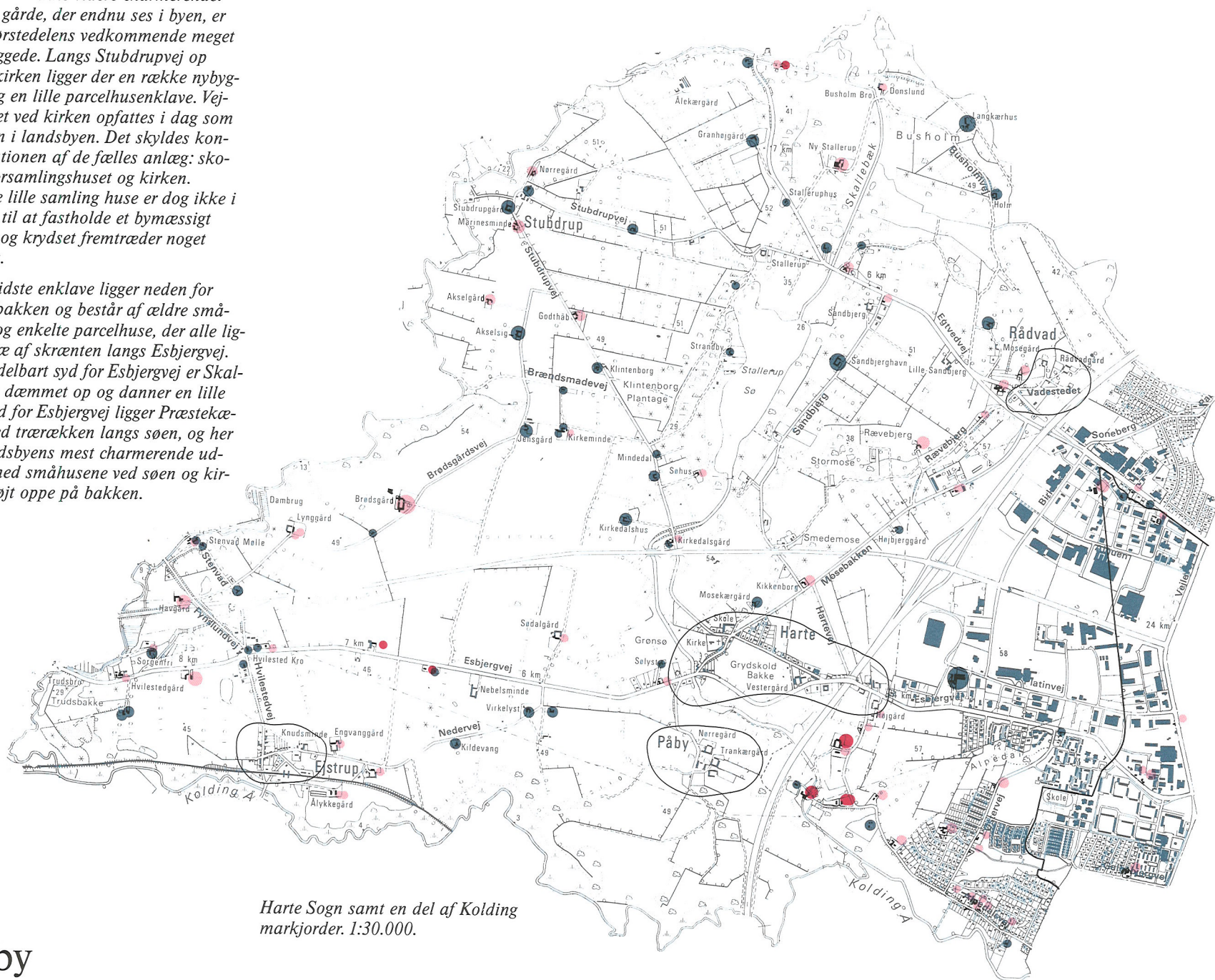
Harte. 1:8000.

Harte

Den oprindelige landsby lå et stykke øst for kirken omkring krydset ved Esbjergvej/Alpedalsvej. I dag gennemskæres byen imidlertid af motorvejen og fremtræder meget splittet. Endvidere er industrikvarteret øst for Harte vokset næsten helt ud til landsbyen, og omgivelserne er ikke videre charmerende. De få gårde, der endnu ses i byen, er for størstedelens vedkommende meget ombyggede. Langs Stubdrupvej op mod kirken ligger der en række nybyggeri og en lille parcelhusenklave. Vekrydset ved kirken opfattes i dag som kernen i landsbyen. Det skyldes koncentrationen af de fælles anlæg: skolen, forsamlingshuset og kirken. Denne lille samling huse er dog ikke i stand til at fastholde et bymæssigt præg, og krydset fremtræder noget opløst.

Den sidste enklave ligger neden for Mosebakkens og består af ældre småhuse og enkelte parcelhuse, der alle ligger i læ af skrænten langs Esbjergvej. Umiddelbart syd for Esbjergvej er Skallebæk dæmmede op og danner en lille sø. Syd for Esbjergvej ligger Præstekæret med træækken langs søen, og her er landsbyens mest charmerende udsigt, med småhusene ved søen og kirken højt oppe på bakken.

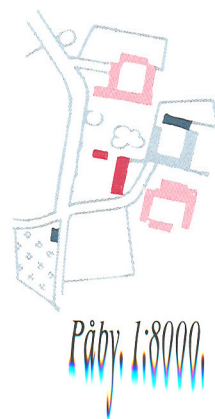
Harte Sogn samt en del af Kolding markjorder. 1:30.000.

Påby

Landsbyen Påby betegnes som en uregelmæssig vejforby. Den ganske lille landsby består af tre store gårde, præstegården og en enkelt, fritliggende bygning, der sandsynligvis er et tidligere stuehus. Ankomsten til Påby kan kun ske via Præstekæret, som løber fra Esbjergvej mod syd uden om en lille sø, der er dannet ved opdæmning af Skallebæk. Langs Præstekæret står en tæt række træer, der skaber en fin indramning af søen. Ved Præstekæ-

rets begyndelse er der en flot udsigt over vandet i retning mod Harteværket. Fra vejen er der også en flot udsigt over Harte landsby på plateauet over Esbjergvej.

Gårdene i Påby er alle store og ligger ganske tæt. Midt i enklaven ligger den smukke, gulkalkede præstegård, som sandsynligvis er fra sidst i 1700-tallet. På facaden er dørene indrammet med et hvidt, optrukket søjlemotiv.

Påby. 1:8000.

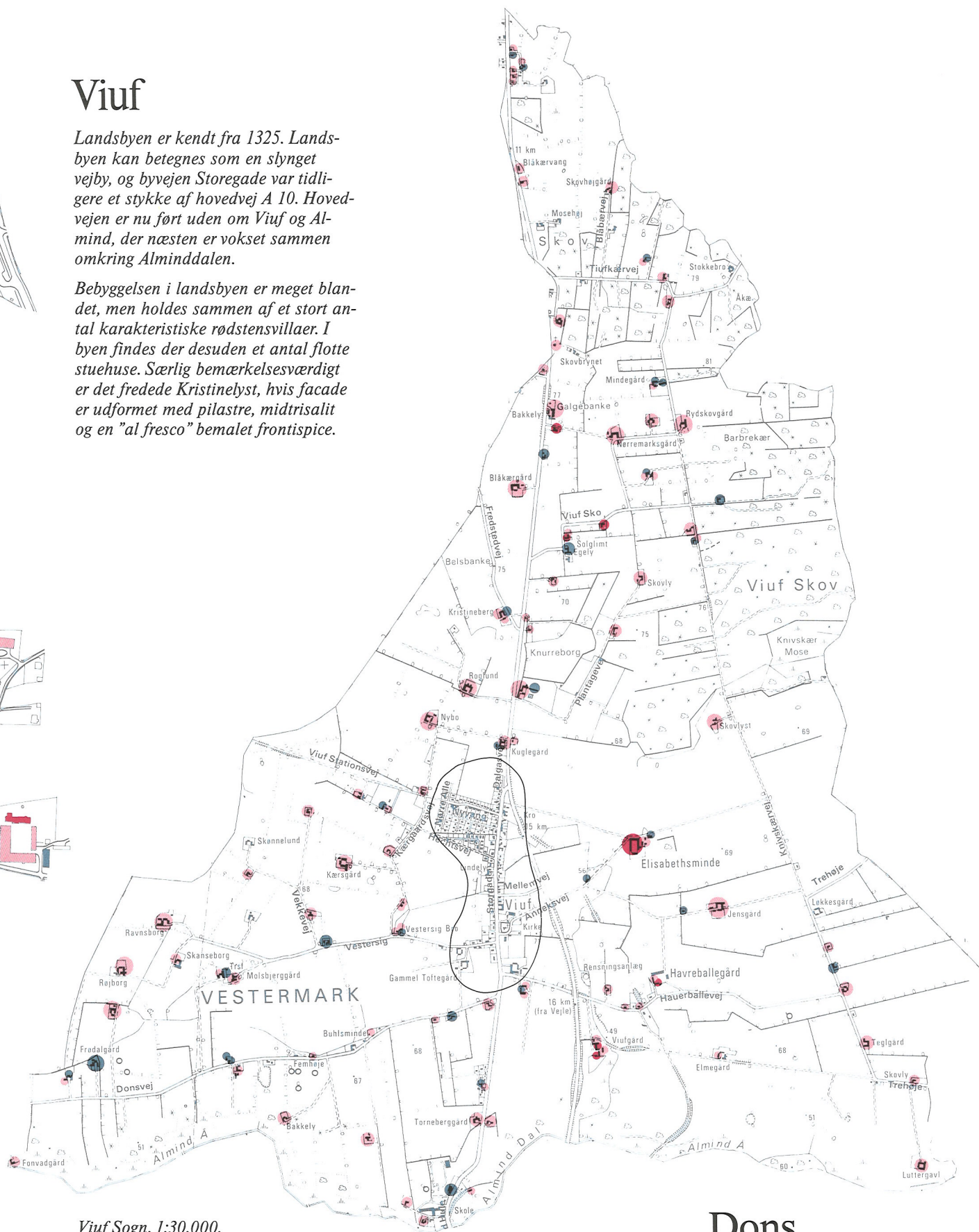
Viuf

Landsbyen er kendt fra 1325. Landsbyen kan betegnes som en slynget vejby, og byvejen Storegade var tidligere et stykke af hovedvej A 10. Hovedvejen er nu ført uden om Viuf og Almind, der næsten er vokset sammen omkring Almindalen.

Bebyggelsen i landsbyen er meget blandet, men holdes sammen af et stort antal karakteristiske rødstensvillaer. I byen findes der desuden et antal flotte stuehuse. Særlig bemærkelsesværdigt er det fredede Kristinelyst, hvis facade er udformet med pilastre, midtrisalit og en "al fresco" bemalet frontispice.

Viuf. 1:8000.

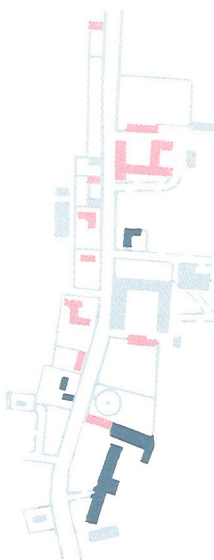

Viuf Sogn. 1:30.000.

Dons

Bebyggelsesstrukturen i landsbyen Dons er formet langs den gamle Dons Landevej. Husene og gårdene ligger som perler på en snor langs vejen og domineres af de tre store gårde Ravngård, Kristiansminde og Donsgård. Parallelt med den gamle landevej løber der nu en ny og bredere landevej, som danner forbindelsen mellem Kolding og Bredsten.

Vest for landevejen skræner landskabet smukt, varierende mellem skov og opdyrkede marker, ned mod de to sammenhængende søer Nørresø og Sønder sø. Mellem Dons og søerne ligger der i dag en del af de tidligere udflyttede gårde. Langs østbredden af Sønder sø ligger der et gammelt sommerhusområde, der er placeret i en tæt granplantage. Midt i Nørresø ligger en lille ø, der hvert år er hjemsted for tusindvis af ynglefugle, især måger og vildgæs.

Dons. 1:8000.

Det fredede stuehus til gården Kristinelyst, Storgaden 54.

Stuehuset fra 1899 på "Kristiansminde" i Dons, på Dons Landevej 198.

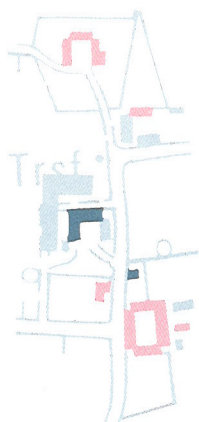
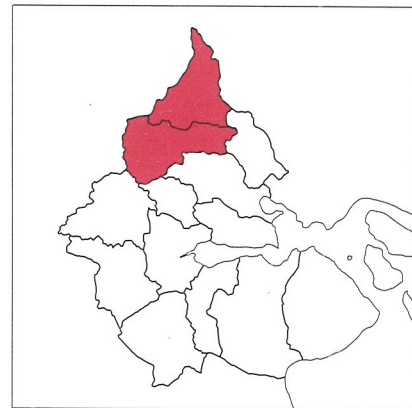
Almind

Før udskiftningen i 1783 lå den oprindelige landsby koncentreret syd for kirken og Almind Ådal, langs den nuværende Vestergade. Der er i dag kun en lille rest tilbage af den gamle bebyggelse. I den østlige del af byen løb tidligere Egtvedbanen, og den ældre bebyggelse i byen stammer hovedsageligt fra stationsbytiden. Langs Østergade, Sysselbjergvej og til dels Almind Hule ligger således en række typiske stationsbyvillaer samt et frølager. De fleste villaer er i dag en del forandrede, men de har dog en vis miljømæssig og kulturhistorisk værdi. Tidligere udgjorde Sysselbjergvej og Almind Hule en del af hovedlandevejen mod nord til Vejle, men i dag er denne forbindelse reguleret øst om byen, og den gamle landevej virker i dag lidt for stor og bred for byen.

Vest og syd for byen er der nogle store parcelhusområder, der befolkningsmæssigt bidrager til at holde skolen og Brugsen i gang, uden dog at tilføre byen nogle bebyggelsesmæssige kvaliteter. Omkring vejkrydset midt i byen ligger to ubebyggede arealer. Det ene er en grønning, som er omgivet af parcelhuse, og det anden er parkeringsplads og græsplæne til Brugsen.

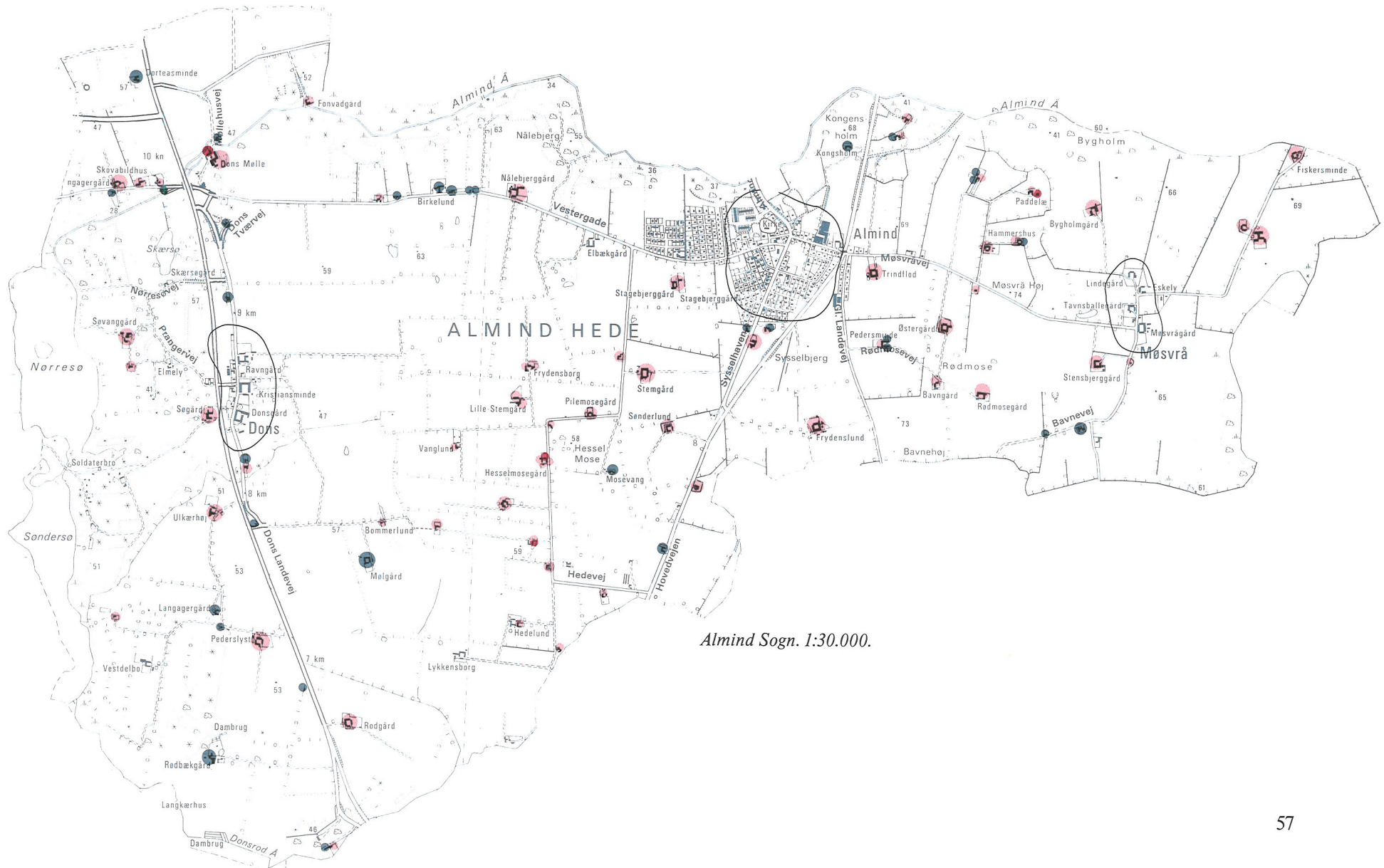
Almind. 1:8000.

Møsvrå. 1:8000.

Møsvrå

Møsvrå består i dag af en ganske lille samling huse og gårde omkring en bugtning på Møsvråvej. Før udskiftningen, som her foregik både i 1774 og 1791, bestod landsbyen af flere gårde. Af de tilbageværende gårde kan nævnes Tavnsballegård, Møsvrågård, Lindegård og Eskelø. Med årene er landsbyens gårdanlæg blevet om- og tilbygget. Flere af stuehusene har dog stadig de originale småsprossede vinduer, og stuehuset til Møsvrågård fremtræder med grå optrukne liséner.

Almind Sogn. 1:30.000.

Seest Sogn samt en del af Kolding markjorder. 1:30.000.

Stuehuset til Seest præstegård på Bredevej 43. Huset er i Bedre Byggeskikstil fra 1925.

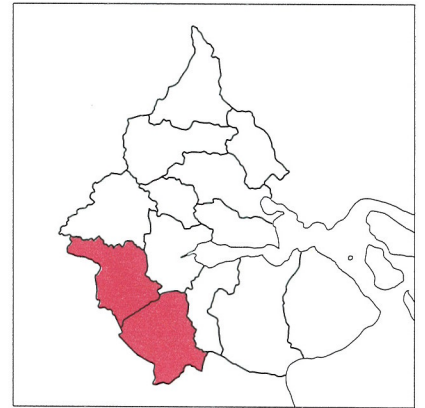
Stuehuset til gården Østerskovvej 40 i Seest.

Seest

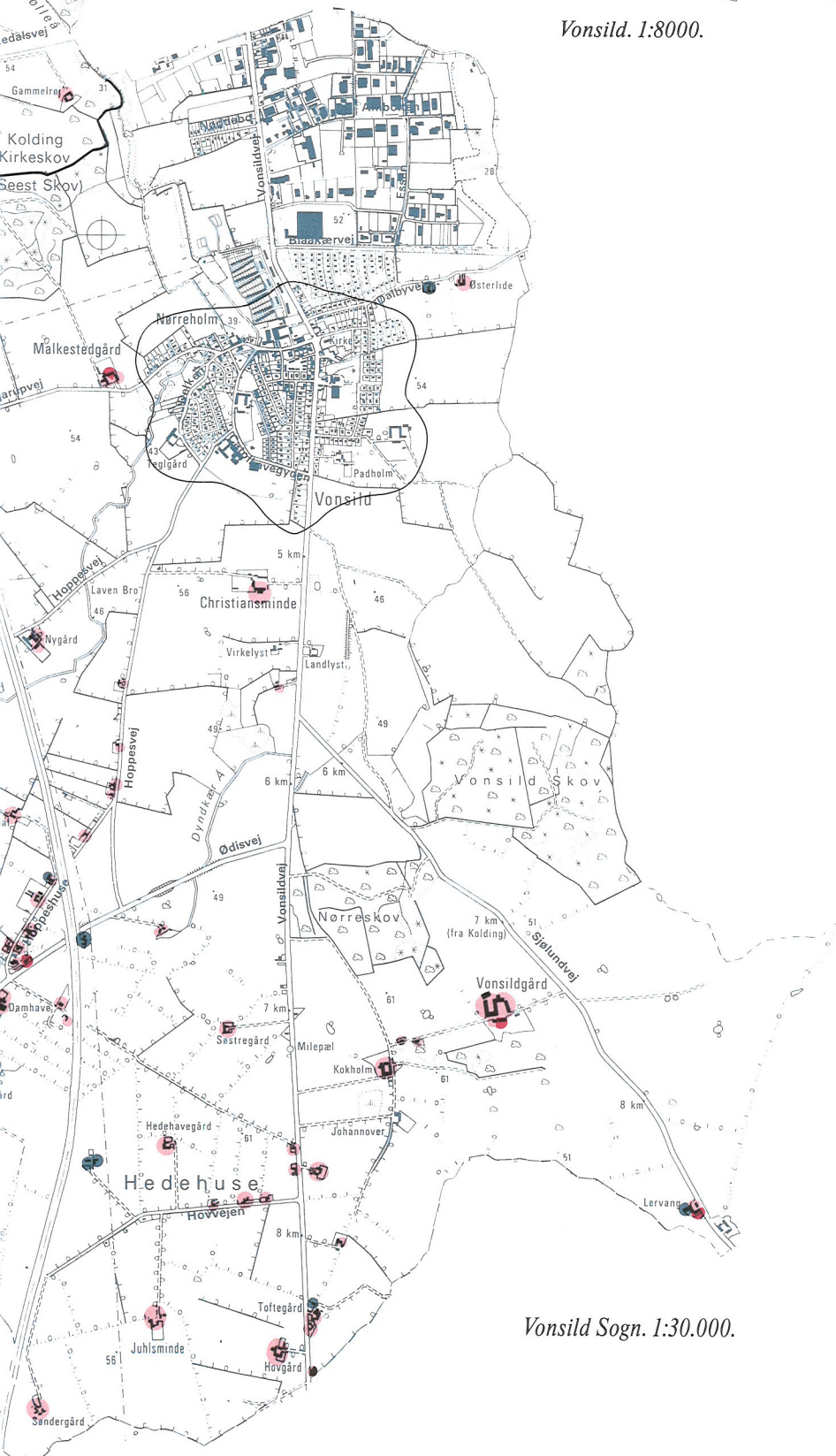
Seest ligger vest for Kolding by, og landsbyen indgår i dag i en del af den vestlige forstad, der ligger som en kile mellem ådalen og Hylkedalvej. I terrænet omkring landsbyen fandt tidligere en del grus- og lergravning sted. Der resterer ikke meget af landsbyen Seest, bortset fra institutionerne omkring kirken, nogle få spredte stuehuse og en klynge husmandssteder og boliger for lergravsarbejdere på Overbyvej. Landsbyen lå over skrænten mod Kolding Ådal.

Seestvej og Seest Bakke var, før Hylkedalvej blev anlagt, indfaldsvej til Kolding, og det er da også langs disse veje den ældste del af bebyggelsen ligger.

Seest. 1:8000.

Vonsild. 1:8000.

Vonsild Sogn. 1:30.000.

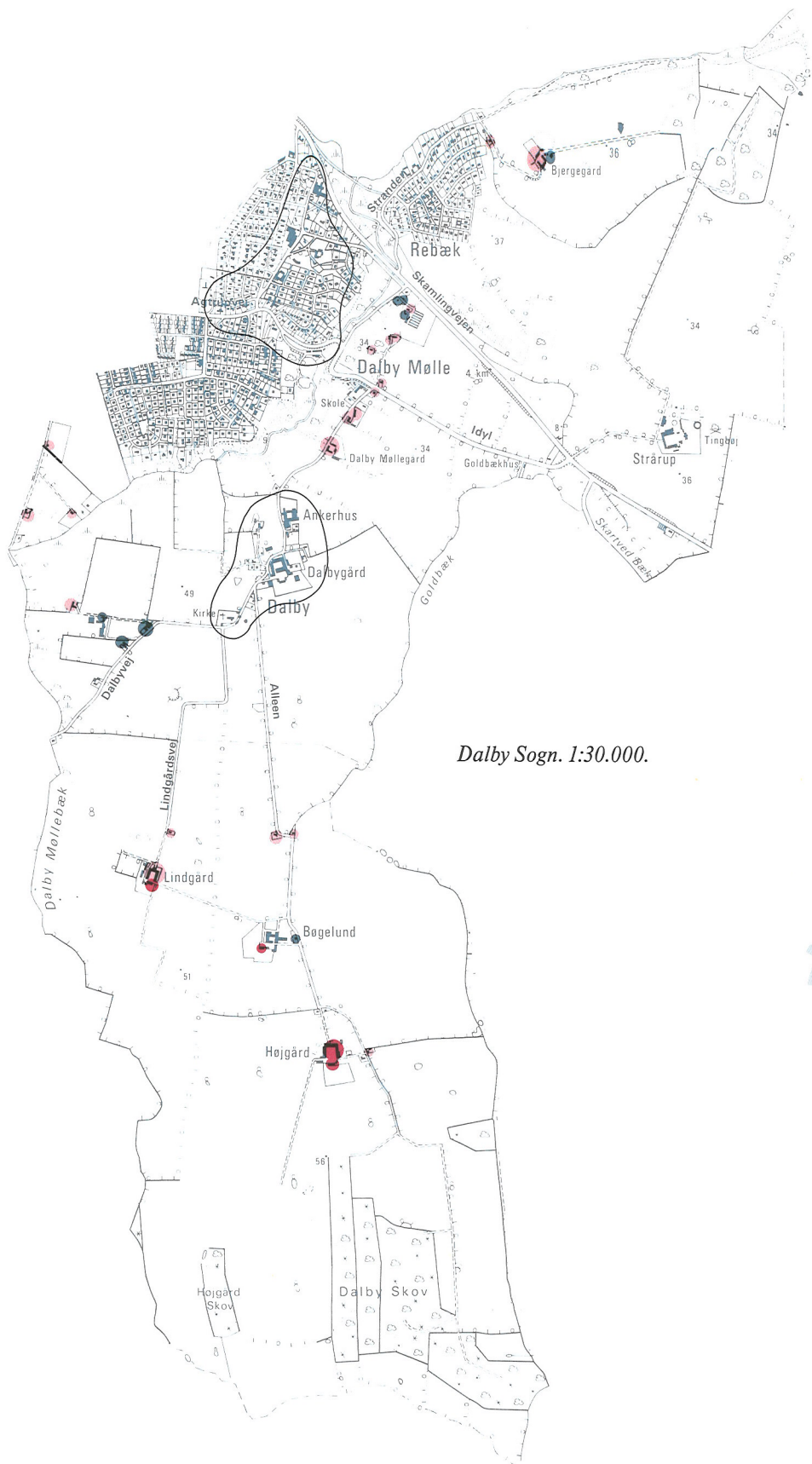
Vestlængen til den fredede præstegård i Vonsild på Delken 8. Længen er fra 1867.

Vonsild

Vonsild ligger lige syd for Kolding by, og landsbyen bærer i dag præg af denne tætte tilknytning til byen. Alle-rede i 1930 blev den bymæssige del af sognet Søndervang indlemmet i Kolding Købstad, og landsbyen indgår nu som et forstads-kvarter til Kolding.

Den oprindelige landsbykerne var før udflytningen koncentreret omkring Hjarupvej og Delken vest for landevejen. I dag ligger de ældre landarbejderhuse og gårdene spredt mellem nyere huse, hovedsageligt på den vestlige side af Vonsildvej, og der findes ikke længere nogen egentlig kerne. Byen indeholder en del ældre, stråttækte huse, som er bevaringsværdige, herunder præstegården Delken 8, der ligesom stuehuset til Sønderholm er fredet. I landsbyen ligger desuden et par flotte bevaringsværdige gårdanlæg med trempelkonstruktion, som f.eks. Hjarupvej 4 og Vyffsvej 24.

Bebyggelsen langs Vonsildvej er domineret af C.F. Hansens kirke fra 1824 og Vonsild Mølle. Begge bygninger bryder den ellers temmelig ensartede række af småvillaer, der ligger langs vejen. Bygningerne er på karakteristisk vis trukket et stykke tilbage fra vejen.

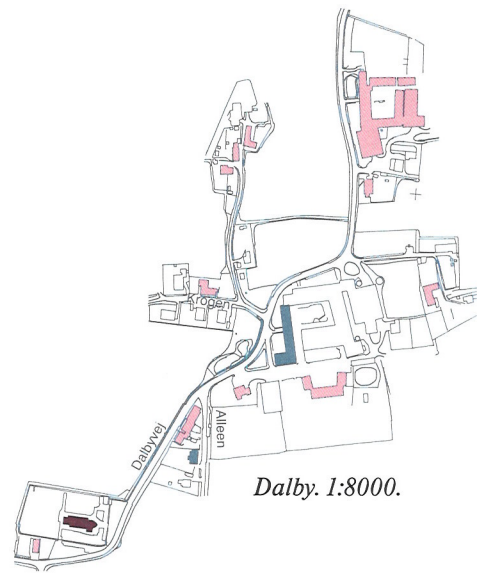
Dalby Sogn. 1:30.000.

Sønder Stenderup. 1:8000.

Tved. 1:8000.

Dalby. 1:8000.

Tved

Tved er en tidligere landsby, der efterhånden er blevet opslugt helt af villaområderne omkring Kolding. Den gamle bebyggelse ligger dog stadig langs vejene Gammel Tved og Idyl, der løber gennem det stærkt kuperede terræn ved fjorden. Bebyggelsen omfatter hovedsagelig landsbyhuse og villaer, men der er også et par gårde og en vandmølle. De gamle landsbyhuse er ofte stråttækte og enkelte af dem – i den nordlige del af området – fremstår meget originale, mens de øvrige næsten alle er stærkt moderniserede. Gårdene er forholdsvis intakte trods ny tagbeklædning mv. Villabyggeriet vandt indpas i begyndelsen af dette århundrede, og de ældste af dem består af store solide, ofte hvidpudsede huse med et mondænt anstrøg. I områdets sydlige udkant ligger Dalby Mølle, der trods sit uoriginale udseende har en væsentlig kulturhistorisk værdi.

Landsbyhus på Gammel Tved 2-4. Dele af huset er fra 1700-tallet, mens andre dele er fra 1820'erne.

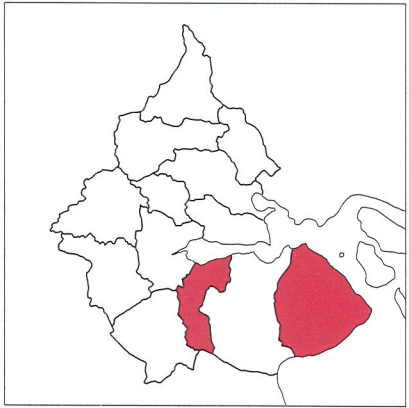
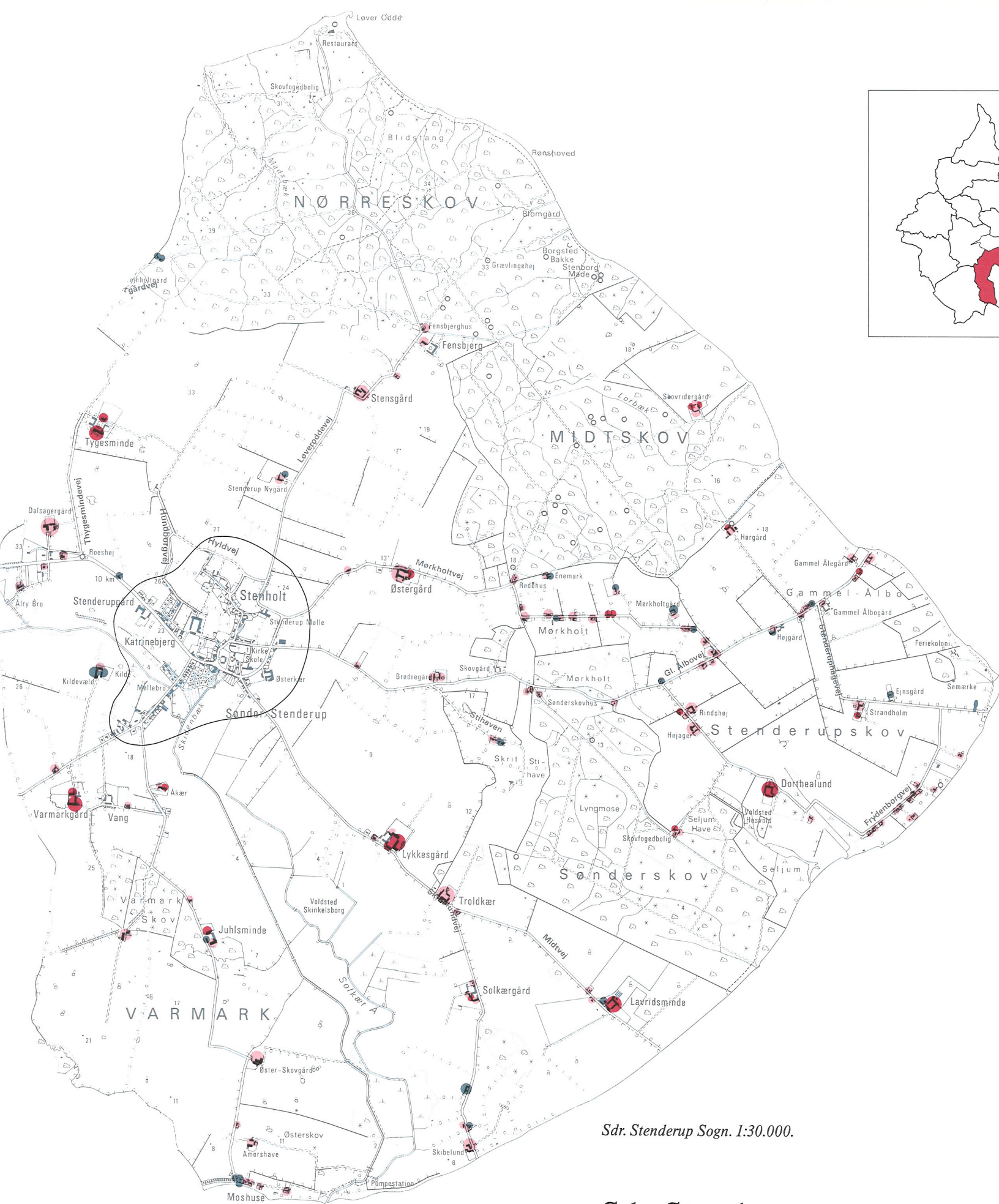
Den lille gård "Østerlide" fra 1920 i det åbne landskab syd for Dalby, på Dalbyvej 44.

Dalby

Dalby består dels af selve landsbyen omkring kirken, og dels af bebyggelsen omkring krydset hvor Dalbyvej møder Idyl. Her ligger blandt andet skolen og forsamlingshuset.

Landsbyen Dalby er forholdsvis lille, og bebyggelsen ligger langs Dalbyvej og et par små sideveje. Mod syd afsluttes bebyggelsen af kirken, og mod nord af den store gård Ankerhus, der har en flot portindfatning mod vejen. Midt i byen ligger der en anden stor gård, Dalbygård, som har kamtaket gavl over porten mod vejen. Landsbyens øvrige bebyggelse består af mere eller mindre ombyggede småhuse.

Syd for byen ligger der et par meget store gårde, Højgård og Lindgård. Fra kirken udgår de lange markveje mod gårdene. En af dem, Alléen, er beplantet med allétræer, der tegner sig flot i landskabet mod de store, åbne marker.

Sdr. Stenderup Sogn. 1:30.000.

Sdr. Stenderup

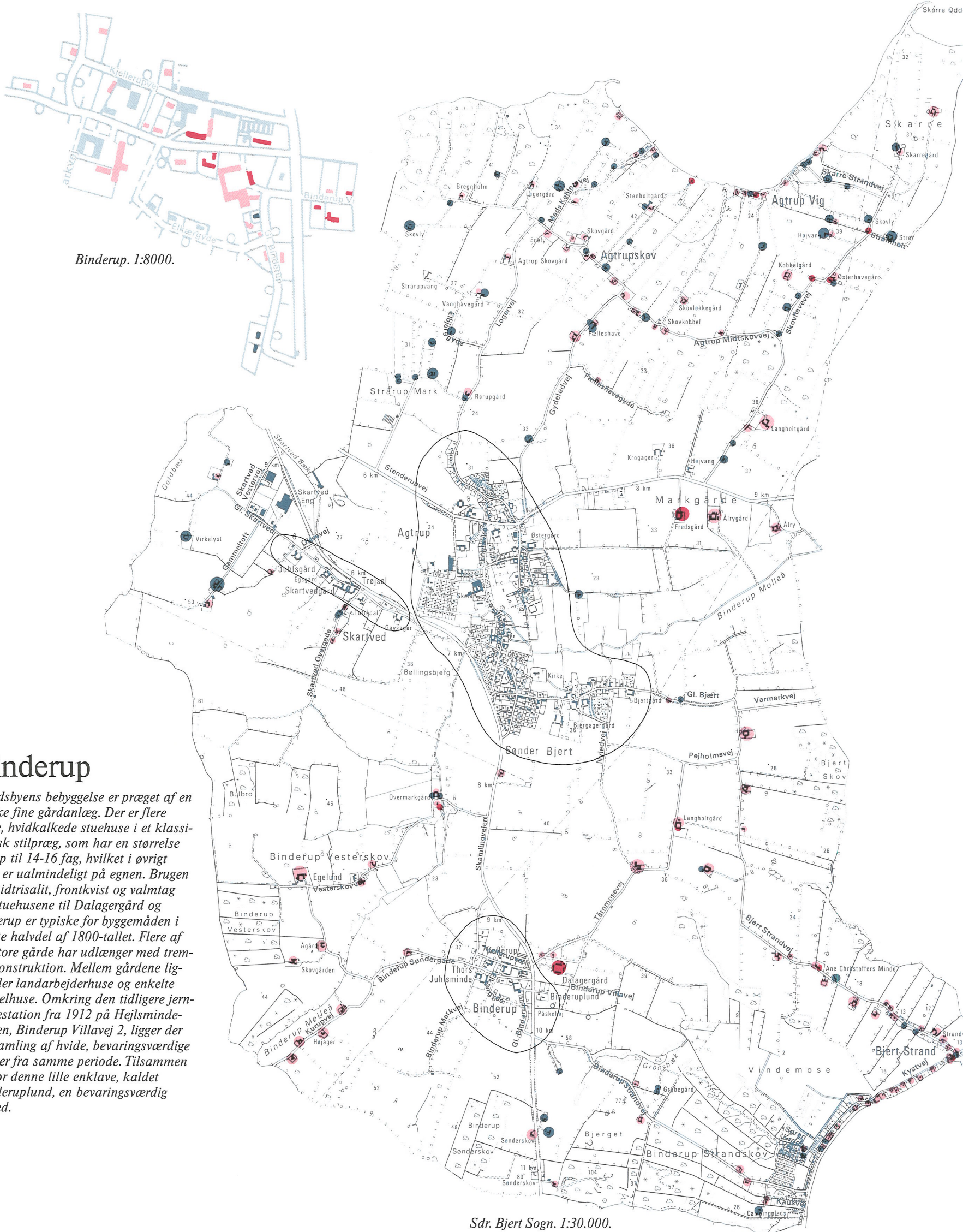
Sdr. Stenderup kan betegnes en vejklyngeby, og gaderne ligger her i læ i dalstrøgene. Den gamle daglejerbebyggelse Stenholt ligger nord for kirken og er næsten sammenbygget med landsbyen.

Landsbyen består i dag af en bebyggelse af vekslende arkitektonisk værdi. Omkring præstegården ligger der en række rødstenshuse fra slutningen af 1800-tallet. De har huset landsbyens slagter, bager, mejeri, brugs og forsamlingshus. De fleste funktioner er dog nedlagt i dag, og bygningerne savner en nutidig brug.

Af særlig arkitektonisk interesse er elektricitetsværket, missionshuset, præstegården samt den trefløjede hovedbygning til Katrinebjerg. Sidstnævnte er opført i 1867 og står grundmuret i røde teglsten med hvidt optrukne detaljer. Gården Østerkær udgør ligeledes et regulært anlæg med såvel det røde stuehus som de gule staldlænger med trempelkonstruktion. Stenholt består af en samling ensartede, strå-tækte daglejerhuse. Bebyggelsen udgør en bevaringsværdig enklave i kraft af dens ensartethed og markante beliggenhed langs de smalle hulveje.

Landarbejderhus Stenholt 33 i Sdr. Stenderup.

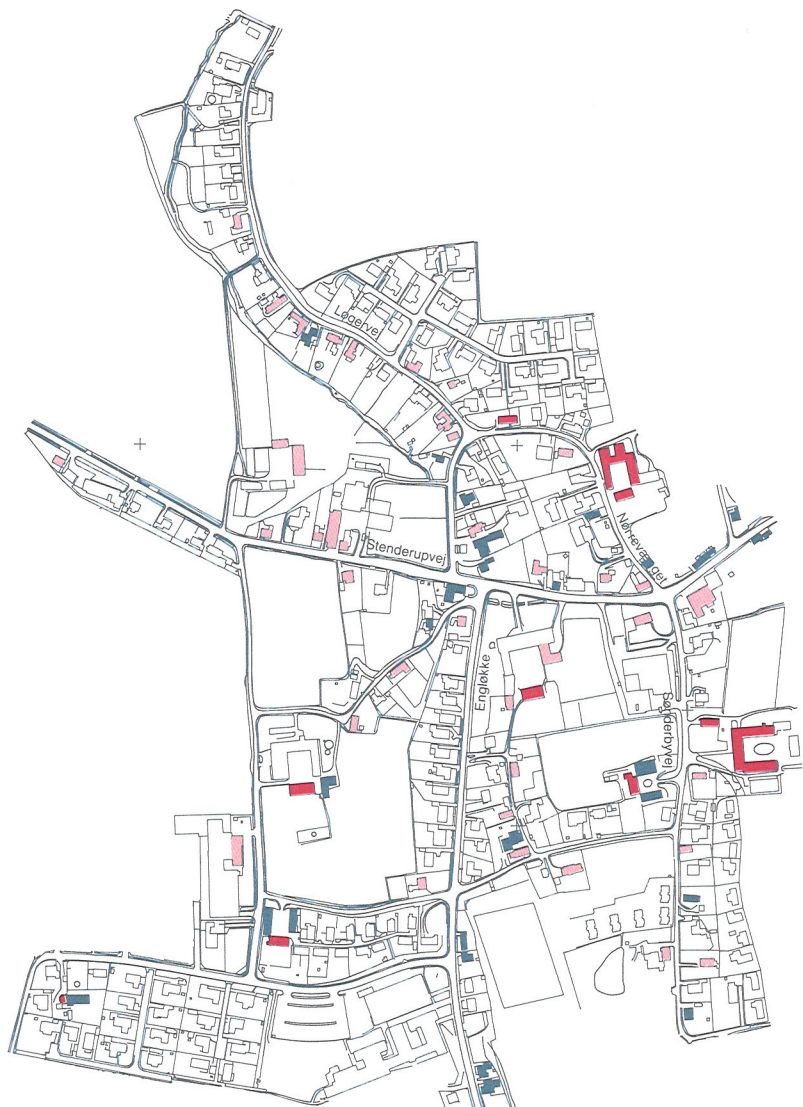

Binderup. 1:8000.

Binderup

Landsbyens bebyggelse er præget af en række fine gårdanlæg. Der er flere store, hvidkalkede stuehuse i et klassicistisk stilpræg, som har en størrelse på op til 14-16 fag, hvilket i øvrigt ikke er ualmindeligt på egnen. Brugen af midtrisalit, frontkvist og valmtag på stuehusene til Dalagergård og Kellerup er typiske for byggemåden i sidste halvdel af 1800-tallet. Flere af de store gårde har udlænger med træpelkonstruktion. Mellem gårdene ligger der landarbejderhuse og enkelte parcelhuse. Omkring den tidligere jernbanestation fra 1912 på Hejlsmindebanelen, Binderup Villavej 2, ligger der en samling af hvide, bevaringsværdige villaer fra samme periode. Tilsammen udgør denne lille enklave, kaldet Binderuplund, en bevaringsværdig enhed.

Sdr. Bjert Sogn. 1:30.000.

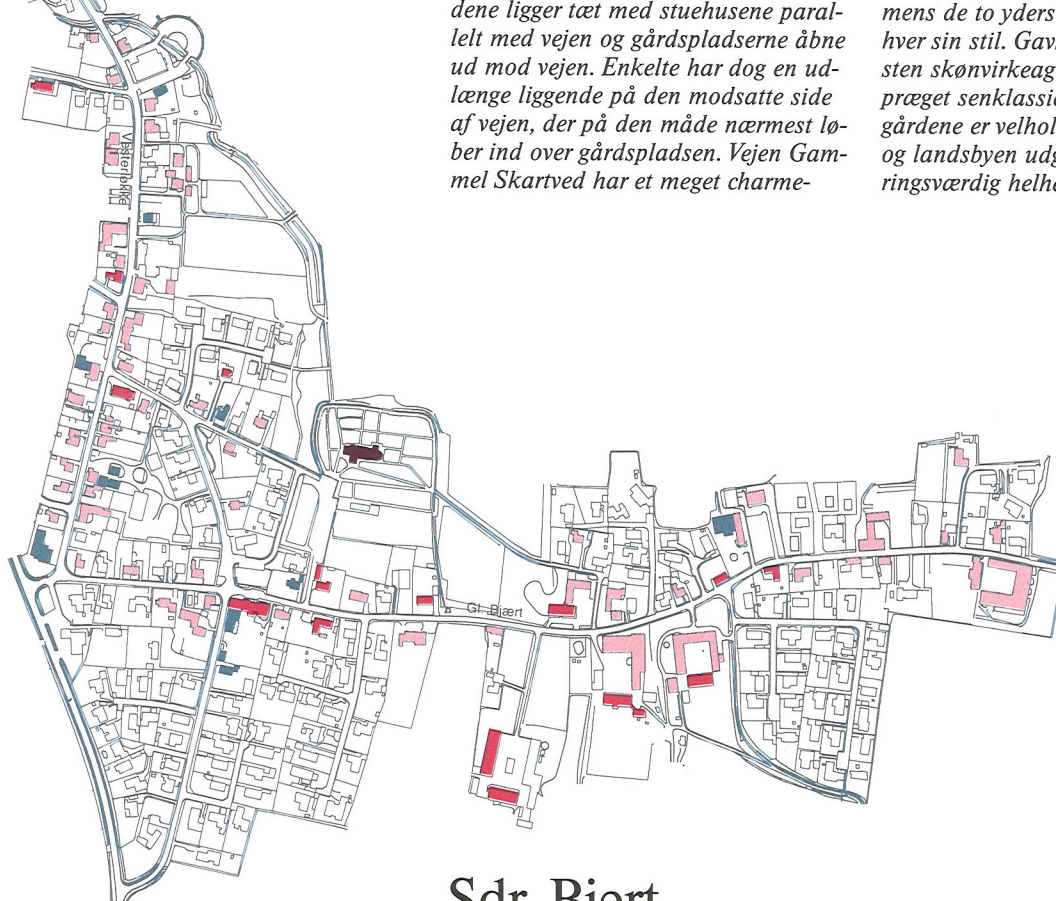

Agtrup. 1:8000.

Agtrup

Landsbyen Agtrup består af et netværk af veje, som stort set alle munder ud i landsbygaden Stenderupvej. Ved nr. 56 ligger der ud til vejen en stor, firlænget gård, Agtrupgård, med en grønning omkring. Længerne mod vejen har høj sokkel, og det virker som om gården ligger hævet over den omkringliggende bebyggelse. Gården ligger centralt placeret som knudepunkt langs Stenderupvej, der ellers har en tendens til at adskille byen i to dele.

Syd for Stenderupvej er bebyggelsen koncentreret omkring to parallelle veje, henholdsvis Engløkke med en nyere bebyggelse og den mere blandede Sønderbyvej. Sidstnævnte har til lige et par store gårde, dels Agtrup Østergård, der udgør et fint, lukket anlæg, og dels det overfor liggende bygningsanlæg, nr. 8, som består af en mindre gård med et meget rigt dekoreret stuehus med kvaderfugning og frontispice. Nord for Stenderupvej er bebyggelsen lokaliseret langs Nørrevænget og Løgervej. Løgervej danner forbindelsen til Agtrup Vig, og et godt stykke ud langs vejen ligger der flere småhuse, som er opført i forskellige stilarter, heraf en del ældre landarbejderhuse. På Nørrevænget ligger den gulkalkede og firlængede Nordhøjgård, som er et meget homogent anlæg med bulkonstruktion i portåbningen.

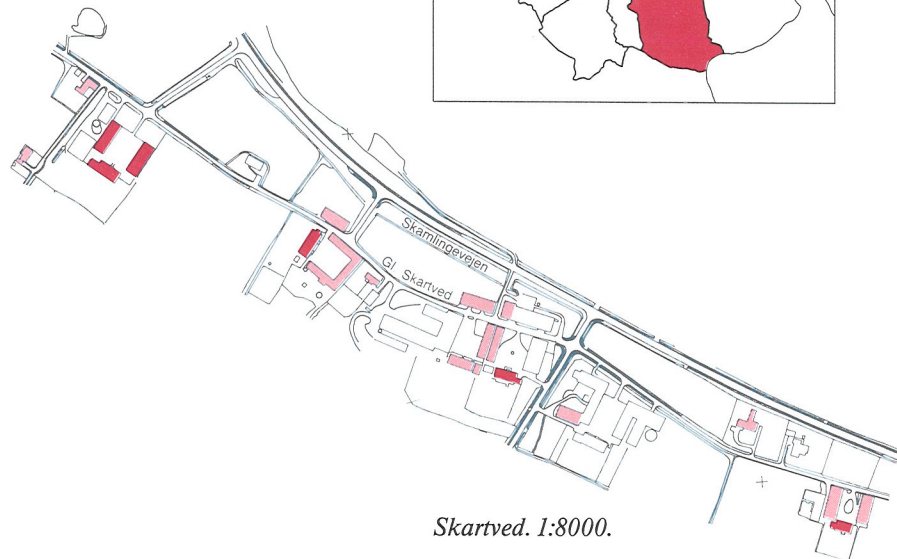
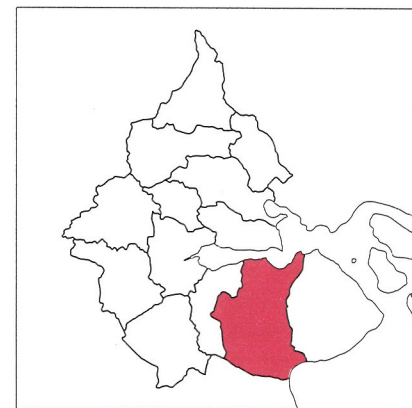

Sønder Bjert. 1:8000.

Sdr. Bjert

De to landsbyer Agtrup og Sdr. Bjert er næsten sammenvoksede, og forbindes ved Vesterløkke/Engløkke. Vesterløkke er opstået nogenlunde samtidig med Hejlsmindebanen, som blev indviet i 1911.

Af interessante enkelthuse er der først og fremmest kirken og kroen, som begge er af høj kulturhistorisk og miljømæssig værdi. I Vesterløkke ligger desuden missionshuset fra 1891. Gam-

Skartved. 1:8000.

Skartved

Landsbyen består af en række gårde langs gaden Gammel Skartved. Gårdene ligger på karakteristisk vis langs foden af Sdr. Bjertdalens ene side. Gårdene ligger tæt med stuehusene parallelt med vejen og gårdspladserne åbne ud mod vejen. Enkelte har dog en udlængde liggende på den modsatte side af vejen, der på den måde nærmest løber ind over gårdspladsen. Vejen Gammel Skartved har et meget charme-

rende og intimt forløb gennem enklaven. De midterste gårde er opført i klassicistisk stil og har store valmtage og hvidkalkede eller pudsede facader, mens de to yderste gårde fremstår i hver sin stil. Gavsager fremtræder næsten skønvirkeagtig og Juhlsgård er udpræget senklassicistisk. Stort set alle gårdene er velholdte og velbevarede, og landsbyen udgør en meget bevaringsværdig helhed i det åbne land.

mel Bjert er den gamle landsbygade, og langs med den ligger der en række gårde med store stuehuse, hvoraf nogle er i klassicistisk stil med valmtag og gesimsbånd. Stuehuset til Bjergagergård fremstår i gule tegl med trempelkonstruktion. Den lille stationsbygning i røde tegl er en velproportioneret bygning, der vidner om tiden som stationsby.